

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

ten opzichte van die uit 1968 — waardoor het soms niet voldoende up-to-date is —, het soms niet iets te Nederlands aandoende Duitse taalgebruik en het zich te eenzijdig bedienen van Duits- en Engelstalige secundaire literatuur.

Of dit werk de doorsnee clinicus of wetenschappelijk medewerker zal boeien is te betwijfelen. Maar of dit Schönaus intentie was, staat evenzeer ter discussie. Dit neemt niet weg dat het werk door zijn diepgang en strikt literairwetenschappelijke aanpak een standaardwerk is geworden en niet alleen voor literatuurwetenschappers en -critici maar ook voor al diegenen die sociohistorische aspecten in Freuds denken en werk willen bestuderen.

Een passionele geschiedenis

Bespreking van

Elsbeth Greven (2006). *Freud uitgeven*. Amsterdam: Boom. ISBN 978 90 8506 291 2, 268 pp., € 25,90

FILIP GEERARDYN

Freud uitgeven bevat het verslag van een hoogst oorspronkelijke studie en vormt tezelfdertijd een uitstekende aanvulling op twee eerdere werken die de geschiedenis van de psychoanalyse in Nederland in kaart brengen (Brinkgreve 1984; Stroeken 1997). Ik verklaar mij nader. De auteur, Elsbeth Greven, schreef deze studie als proefschrift (Letteren) en zij stelt zich daarin de vraag naar de receptie van Freuds oeuvre in Nederland. In diverse vakgebieden komen dergelijke receptiestudies wel eens voor, maar de aanpak van Greven is origineel en grondig. Als uitgeefster werkzaam bij Boom is zij dan ook bijzonder goed geplaatst om haar studie niet te beperken tot wat

doorgaans gebruikelijk is, namelijk een kritische inventaris van de receptie van een werk of oeuvre in de vakliteratuur, zoals bijvoorbeeld eerder eens gebeurde met Freuds *Traumdeutung* (Kimmerle 1986). Dit aspect vergeet zij nochtans niet en het is op zich heel boeiend om te vernemen hoe zowel de wetenschappelijke tijdschriften als de dagbladers in Nederland Freud onthaalden. Oorspronkelijk is het echter om daarbij te vertrekken van, in haar eigen woorden, 'de volgende vragen: *wie* heeft Freud *wanneer* uitgegeven, *wat* is er van hem uitgegeven, *waarom* heeft men Freud willen uitgegeven, *hoe* heeft men zijn teksten uitgegeven en *welke* reacties kwamen daarop?' (p. 12). Het beantwoorden van deze vragen levert een driedelige geschiedenis op: (1) gaande van de eerste vertalingen bezorgd door de *Uitgeverij S. C. Van Doesburgh* en waarbij de figuur van de psychiater Jelgersma een sleutelrol speelde (2) langs de popularisering van Freud via de uitgaven van *De Wereldbibliotheek* en de impuls daartoe gegeven door Nico van Suchtelen (3) tot de totstandkoming, over een periode van ongeveer dertig jaar, van de *Nederlandse Editie* van Freuds werk bij *Boom*. Het boek wordt gecompleteerd door een korte levensschets van Freud waarin het accent komt te liggen op diens rol als schrijver en als uitgever van verschillende tijdschriften en boekenreeksen, en een epiloog waarin deze Nederlandse geschiedenis in een internationaal kader wordt geplaatst. Dit geheel levert een boeiend boek op dat niet mag ontbreken op de boekenplank van wie belangstelling heeft voor de geschiedenis van de psychoanalyse, in het bijzonder in ons taalgebied. De studie onderbouwt enkele interessante inzichten. Bijvoorbeeld dat de impuls tot de voornoemde Nederlandse uitgaven niet uitging van de psychoanalytische verenigingen — Lampl-De Groot was zelfs gekant tegen dit initiatief en pleitte voor het bestuderen van de oorspronkelijke Duitstalige uitgave — maar van individuen en uitgevers die het gedachtegoed van Freud genegen

waren. Of bijvoorbeeld dat het doordringen van dit laatste in alle lagen van de cultuur veel meer te danken heeft aan een kleine groep mensen en een uitgever met een missie, dan aan de psychoanalytici. Greven geeft ter onderbouwing daarvan ten gepaste tijde het nodige cijfermateriaal (oplagen), al zal misschien enkel een uitgever de draagwijdte daarvan correct kunnen inschatten.

En Vlaanderen in dit alles? De studie geldt in de eerste plaats de Nederlandse uitgaven en niet de *Nederlandstalige* uitgaven. Toch is het spijtig dat geen aandacht werd besteed aan de Nederlandse vertalingen die gepubliceerd werden door de Gentse uitgever Idesca en door het tijdschrift *Psychoanalytische Perspectieven*. Dit zijn er al bij al niet zo veel en zij hebben een ontstaansgeschiedenis die danig verschilt van de door Greven in kaart gebrachte initiatieven. Enkel bij de vertaling van Freuds *Ontwerp* uit 1992 staat zij even stil, maar dan alleen omdat er in het *Tijdschrift voor psychiatrie* een korte polemiek over ontstond. De Nederlandse vertaling van Freuds boek over de afasie, naast de vertaling van verschillende artikelen en brieven van Freud die niet begrepen waren in de planning van de *Nederlandse Editie*, verschenen voor het eerst in Gent. Dit haat is betreurenswaardig omdat er wel aandacht besteed wordt aan enige ontwikkelingen van de Duitse, Engelstalige, Franse en Spaanstalige Freuduitgaven en omdat het de geschiedenis geen recht doet. Het was een kleine moeite geweest om de Gentse vertalers even te benaderen en ook dit verhaal op te nemen in de studie. Laat dit echter buiten twijfel blijven: de Vlamingen hebben wat Freud betreft evenveel te danken aan de Nederlandse uitgevers als deze laatste aan hun Vlaamse kopers. Velen van mijn generatie hebben hun eerste teksten van Freud gelezen in de edities van de *Wereldbibliotheek*. En Uitgeverij Boom zal vanaf de jaren tachtig de Vlaamse — en dan vooral de Gentse — verkoopcijfers met genoegen hebben vastgesteld. Sinds die periode hebben

immers ettelijke honderden studenten van de faculteit psychologie in hun verplichte boekenpakket delen van de *Nederlandse Editie* aangetroffen. Maar dit is stof voor verder onderzoek... zoals dit tegenwoordig heet.

Literatuur

- BRINKGREVE, C. (1984). *Psychoanalyse in Nederland — Een vestigingsstrijd*. Amsterdam: De Arbeiderspers.
- KIMMERLE, G. (1980). *Freuds Traumdeutung — Frühe Rezensionen*. Tübingen: Edition Diskord.
- STROEKEN, H. (1997). *Freud in Nederland — Een eeuw psychoanalyse*. Amsterdam: Boom.

Van verdronken verlangens...

Bespreking van

Mark Kinet (2006). *Zuchtigheid en afhankelijkheid in relatie met middelengebruik*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant. ISBN 978 90 441 1814 8, 139 pp., € 16,20

RUDY MEURS

In de reeks *Psychoanalytisch Actueel*, gericht op hedendaagse toepassingen van de psychoanalyse, is *Zuchtigheid en afhankelijkheid in relatie met middelengebruik* het vierde deel. Bijna alle bijdragen zijn herwerkte lezingen van het tweejaarlijkse symposium over klinische psychotherapie in de Kliniek St.-Jozef te Pittem, dat plaatsvond in het najaar van 2005. Hebbrecht geeft ons vanuit zijn jarenlange ervaring een overzicht van de vele psychodynamische, maar ook leertheoretische en biologische denkkaders over het ontstaan van middelenaafhankelijkheid. Naast een vrij breedvoerig literatuuroverzicht waagt Hebbrecht zich ook aan een eigen hypothese. In een notendop: door constitutio-